

Vámosi Katalin

“Angyal született”

Gondolatok Aknay János kiállításának megnyitójára

Egyetemista koromban az egyik pszichológia előadáson – amelynek témája az asszociatív-tanulás volt – az előadó, Tunkli László megkérte a jelenlévő hallgatókat, hogy az általa megadott fogalomra asszociálva, írjuk le, ami eszünkbe jut.

Miért mondom mindezt el? Azért, mert úgy vélem, Aknay János festőművész nevének említése – a művészetet kedvelő emberek körében – a képzettársítások listászerű felsorolását indítja el.

Mit említhetünk meg a név hallatán? Mindenekelőtt Szentendrét, a szentendrei szellemiséget, a genius locit, a szentendrei iskolát; a Vajda Lajos Stúdiót, a Patak csoportot, a MYTHEN csoportot; Leninvárost, a műanyaggal való kísérleteket. A konstruktivizmust, az absztrakciót, a szürreális jel felhasználást, a lírai hangvételt. Az ikont, a triptichont, a diptichont, a transzcendenciát; motívumok közül: az ablakot, a házat, a székely rovásjeleket, a keresztet, az angyalt. Pontosabban angyalokat.

Milyen angyalok ezek? A Lebegő angyalok (2000), a Fény angyala (2002), a Remény angyala (2002), az Időutazó angyal (2002), a Kis magyar őrangyal (2000), a Zöld angyal (2001), a Jó hírt hozó angyal (1994), Angyal a város felett, Angyali üdvözet 1986 (1974, 1972 triptichon, 1987), Angyal születik és Angyal született (2002).

Angyal született a hetvenes, nyolcvanas, kilencvenes években és angyal született 2000, 2001, 2002-ben. Született Szentendrén, Csongrádon, Thüringiában, Zella-Mehlis-ben és Sárospatakon.

Az ártatlan, közvetítő angyal számtalan változatban jelenik meg Aknay János festményein és szitanyomatain, a korai-kezdeti alkotói korszaktól napjainkig.

A hetvenes évek “antenna szárnyú”, figurális, biztonságot sugárzó őrangyalai erőteljesen absztrahálódnak a nyolcvanas évek közepétől. A székely rovásírás S, A betűjeléből “megszületett”, erős

kontúrral határolt angyalok légiesek, suhannak, táncolnak az osztott képmezőben. Emblematikus jelekké válnak és megteremtenek egy sajátos, egyedi képi világot.

Az elmúlt évtized alkotásainak "absztrakt képi világa jelentésében is elvonttá válik." – B. Kiss László kifejezésével.

Az erőteljes kontúrok feloldódnak, az angyalformát csupán a szárnyak jelzik. Mégis jelen vannak: lebegnek, vagy a napfényben úsznak; dinamikusan, rakétaszerűen érkeznek, vagy éppen fölszállnak, néha "aranyba" burkolva jó hírt hoznak.

A művész legújabb alkotásain, – mint az Időutazó angyal c. szitanyomaton, az Égi vándor, az Angyal született c. festményein – "testesednek", térhatást, távlatot érzékeltetnek.

És újból visszatérnek a hagyományos formájú, figuratív angyalok az Angyalórákon, és a Szentendrei képeken. Megjelennek átalakulva, új minőségben "rovásjel szárnyakkal" például a Pihenő angyal c. (1998) alkotáson. Jelen vannak az egy-egy korszakot lezáró, ugyanakkor a változás csíráit hordozó, összegző festményeken, mint az 1986-os Angyali üdvözleten, az 1991-es Metamorfózison, az 1997-es Kapcsolaton és a 2000-es Kis ma-

gyar őrangyalon. (Ez utóbbi festmény díszíti a kiállítási mappa és a művészről 2000-ben, Novotny Tihamér szerkesztésében készült monográfia borítóját.)

Aknay János "angyalrovása" mint egyéni esztétika jel, személyes, szubjektív emóciók hordozója és kifejezője. A tárlat szinte valamennyi alkotásán feltűnik rovásjele. Mint üzenetek hordozója, néhol a homogén fehérekből, sárgákból, zöldekből, máshol a vonalas háttérből villannak elő erőteljes kontúrjakkal. A művész közel harminc éves munkásságának meghatározó motívuma, a korai periódus ablak, kereszt, a szentendreiséget jelölő tornyok, kapuk, házak motívumaival együtt.

Az angyal motívum vizsgálata során, Aknay János életművéből csupán egy szeletet emeltem ki, bár gazdag formakincse, termékenysége és műalkotásainak száma többféle szempontú elemzések lehetőségét rejti magában.

(Elhangzott a Sárospataki Képtárban, 2002. augusztus 17-én.)

Számunk szerzői

Bacsó Béla 1952-ben született Budapesten. Esztéta, a filozófiai tudomány kandidátusa, az ELTE tszv. egyetemi docense.

Balassa Iván 1917-ben született Bárándon. Etnográfus, a néprajztudomány doktora, címzetes egyetemi tanár, a Magyar Néprajzi Társaság volt elnöke, lapunk védnöke.

Baráth Béla 1971-ben született Debrecenben. Egyháztörténész, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem adjunktusa, PhD-hallgató.

Bolvári-Takács Gábor PhD, 1967-ben született Sárospatakon. A Matáv Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatója, lapunk főszerkesztője.

Halászi Aladár 1940-ben született Szabolcson. Középpiskolai tanár, újságíró.

Hoppál Mihály 1942-ben született Kassán. Etnográfus, a néprajztudomány kandidátusa, az Európai Folklór Intézet igazgatója.

Maller Sándor (1917, Sárospatak - 2001, Budapest) Irodalomtörténész, diplomata, volt sárospataki gimnáziumi tanár, a Magyar UNESCO Bizottság ny. főtárgya.

Móricz Lajos 1923-ban született Ludányban. Hadtörténész, a hadtudomány doktora, a Magyar Hadtudományi Társaság volt elnöke.

Pinczés István 1953-ban született Gelejben. Jászai-díjas színházi rendező.

Sándor Zsuzsa 1953-ban született Nován. Festőművész, a ME Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar tszv. főiskolai docense.

Sipos István 1934-ben született Sátoraljaújhelyben. Ny. gimnáziumi tanár.

Szathmáry Béla 1956-ban született Sátoraljaújhelyben. Jogász, a Sátoraljaújhelyi Városi Bíróság bírója, lapunk szerkesztőbizottsági tagja.

Sz. Tóth János PhD, 1947-ben született Hajmáskéren. Művelődéskutató, andragógus, a Magyar Népfőiskolai Társaság ügyvezető elnöke.

Vámosi Katalin 1966-ban született Miskolcon. Művészettörténész, a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumának munkatársa.

Zelnik Csaba Ákos 1966-ban született Pásztón. Tanácsadó közgazdász.

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

